

sanæ mentis somniavit unquam. Ad id quippe, juxta communem sensum, sufficit voluntas creata, quæ, quia est ex nihilo et labe originali vitiata, est primum principium deficiens.

Ex his itaque concludo et firmissime tenendum moneo, quod, quamvis verum sit hominem ideo consentire gratiæ sufficienti, quia habet per se efficacem, falsum sit tamen ideo resistere sufficienti, quia caret efficaci; sed, e contra, ideo caret efficaci, quia resistit sufficienti, proindeque merito imputatur illi quod ea careat, et quod, ea absente, non impleat mandatum. Causa vero cur resistat sufficienti non alia quærenda est, ut jam dixi, quam mala voluntas.

Inst. Privatio gratiæ per se efficacis præcedit culpam et resistantiam sufficienti, estque causa illius. Ergo, non ideo homo privatur gratia efficaci, quia peccat et resistit sufficienti, sed, e contra, ideo resistit et peccat, quia privatur gratia. — Prob. ant. Si adesset gratia per se efficax, non resisteretur sufficienti. Ergo privatio gratiæ per se efficacis est causa cur resistatur.

Resp. *Negamus* absolute ant., cujus falsitatem jam asseruimus ex S. Thoma, et iterum nunc magis probanda, quia in hoc vertitur cardo difficultatis. Verum est itaque, hominem peccare seu resistere gratiæ sufficienti, et privari gratia efficaci, esse simul tempore; at, ordine et natura, peccatum seu resistantia gratiæ sufficienti præcedit, et sequitur privatio gratiæ efficaci. Relegantur quæ jam protulimus ex S. Thoma, et attendatur ad sequentia: « Hominem carere gratia, inquit S. Doctor in *I Sent.*, dist. 40, q. 4, a. 2, ex duobus contingit: tum quia iste non vult recipere; tum quia Deus non sibi infundit, vel non vult sibi infundere. Horum autem duorum talis est ordo, ut secundum non sit nisi ex suppositione primi. Cum enim Deus non velit nisi bonum, non vult istum carere gratia, nisi secundum quod bonum est; sed quod iste careat gratia, non est bonum simpliciter. Unde hoc, absolute consideratum, non est volitum a Deo. Est tamen bonum ut careat gratia, si eam habere non vult, vel si ad eam habendam negligenter se præparat, quia justum est, et

hoc modo est volitum a Deo. Patet ergo quod hujus defectus absolute prima causa [est ex parte hominis qui gratia caret; sed ex parte Dei non est causa hujus defectus, nisi ex suppositione illius quod est causa ex parte hominis.] » Quo quid clarius aut expressius dici potest, non apparet. Quamvis ergo, ut dixi, hæc duo sint simul tempore, et peccare hominem, et Deum ipsi gratiam denegare, hic tamen est ordo constitutus, ut nunquam Deus denegat gratiam, nisi quia homo non vult eam recipere, non quidem directe (nemo enim tam sibi inimicus est, ut velit directe gratia privari), sed indirecte, in quantum ponit actum impossibilem cum gratia et actu ad quem moveret, si adesset. Et hoc ideo quia Deus non vult nisi bonum, quod autem homo careat gratia, non est bonum simpliciter; sed quod ea careat, quia eam habere non vult, aut negligenter se ad eam præparat, est bonum, quia justum.

Ad probationem itaque antecedentis, *concesso* antecedente, *nego* consequens. Ex eo enim quod, si adesset gratia per se efficax, non resisteretur sufficienti, bene sequitur quod gratia efficax sit causa non resistantiæ seu consensus, at inde non sequitur quod absentia gratiæ sit causa resistantiæ; hæc quippe aliunde habet suam causam, scilicet malam voluntatem, quæ est primum principium deficiens, vel ex ingenita corruptione qua ad malum proclivis est, vel ex nativa defectibilitate, ut est ex nihilo, juxta illud jam laudatum S. Aug., *de Corrept. et Grat.*, c. 11, n. 31: « Liberum arbitrium ad malum sufficit, ad bonum autem nihil¹ est, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono. »

Urgebis: Juxta regulam dialecticæ, « si affirmatio est causa affirmationis, etiam et negatio erit causa negationis, » seu, quod in idem redit, « oppositorum est eadem ratio, » ut si sol lucens est causa diei, sol non lucens est causa non diei, seu noctis. Ergo, si gratia efficax sit causa

1. Nihil est, juxta Lovan. Editi alii et mss. *parum est*. Quod idem est, nam *parum est* pro *insufficiens*, seu nihil.

consensus seu adimpletionis præcepti, subtractio gratiæ est causa dissensus, seu non adimpletionis præcepti.

En, ni fallor, ultima meta argumenti usque ad tricas dialectices producti; sed, quod forte miraberis, neque illud prætermisit S. Thomas, ex quo magis ac magis perspicies quantum a S. Doctore dissentiant qui nobis hæc objiciunt. Itaque S. Thomas, in I *Sent.*, dist. 40, q. 4, a. 2, n. 3, hoc argumentum sibi proponit: « Secundum Philosophum, in *Posterioribus (analyt.)*, lib. I, textu 30, inquit, si affirmatio est causa affirmationis, et negatio est causa negationis. Sed velle divinum est causa quod ipse habeat gratiam, quia scilicet ipse vult. Ergo videtur quod non velle Dei sit causa quare iste gratiam non habeat. » En prorsus et in terminis idem argumentum, ita ut crederes adversarios ipsum a S. Thoma emendicasse. Sic autem respondet S. Doctor: « Ad tertium dicendum, quod effectus non consequitur, nisi concurrentibus omnibus causis. Sed ex defectu unius, consequitur negatio effectus. Dico ergo quod causa gratiæ, sicut agens, est ipse Deus, et sicut recipiens est ipsa anima, per modum subjecti et materiæ: et ideo, quia formæ inductæ non est causa materia, neque subjectum, nisi tale ex ejus principiis fluit accidens, quale accidens non est gratia; ideo non dicitur simpliciter anima causa gratiæ, sed recipiens tantum, Deus autem causa. Nec oportet quod omnis defectus incidat ex parte agentis, sed potest incidere ex parte recipientis, et ita est in proposito. » Sensus itaque solutionis D. Thomæ est, quod hæ regulæ dialectices valeant dumtaxat quando ex utraque parte omnia principia eodemque modo concurrunt; secus, si alterum principium desit. In receptione autem gratiæ, omnia principia concurrunt, non in ejus negatione. Ut enim homo recipiat gratiam, necesse est duo concurrere: et Deum velle infundere, et hominem velle recipere; quia infusio gratiæ est bonum, et bonum producitur concurrentibus omnibus causis. Ut autem homo careat gratia, sufficit unum deesse, nempe hominem nolle; quia, cum privatio gratiæ sit malum, ex unius causæ defectu oritur. Ex quo consequitur, Deum equidem causam esse cur homo habeat gratiam, et bene agat, non

tamen causam esse cur gratia privetur et male agat; sicque hic non concurrere dictas regulas dialecticæ. Insuper hæ regulæ locum dumtaxat habent quando rei affirmatæ opponitur pura ejus negatio, ut, in exemplo solis, diei affirmatæ opponitur nox, quæ est mera negatio diei; secus vero, si ex parte negationis involvatur aliquid positivum, quod aliunde propriam causam habeat, sicut contingit in proposito; non enim resistentia, seu dissensus, qui ex parte negationis opponitur consensui, fit per meram negationem seu suspensionem consensus, sed per actum positivum inordinatum, cujus prima et integra causa est, ut jam non semel dixi, mala voluntas. Sic magister dirigens manum discipuli, est causa cur bene scribat; si autem discipulus repellat manum magistri et male scribat, causa malæ scriptio non est absentia magistri, sed imperitia discipuli, et mala ejus voluntas, qua adjutorium magistri recusavit.

Solvuntur objectiones ex affinitate cum Calvinismo.

Objicies: « Gratia a se efficax est novum Lutheri Calvinique commentum, et ad illorum tempora in Ecclesia Catholica inauditum, oppugnatum ab academiis et Ecclesiæ doctoribus, tum antea, tum post synodum (Tridentinam) collectam, et a concilio reprobata. » Ita se, re hæc diligenter examinata, existimare pronuntiat P. Livinus de Meyer, Belga, novus e Societate scriptor, novo, dicam, odio, an furore? adversus Scholam Thomisticam concitus, in prima dissertatione de mente concilii Tridentini, quæ sub larvato nomine Liberii Gratiani primum prodit anno 1709.

Hanc calumniam Thomistis primus struxit P. Bastida, agens nomine Societatis in Congregationibus de Auxiliis, quam, plaudente sacro consessu, exsufflavit P. Lemos, actor pro Prædicatoribus. Hanc autem accusationem, non veritatis, sed recriminandi studium ab adversariis extorsisse testatur Ripalda, alter ex eodem Sodalitio scriptor, tom. II, disp. 113, sect. 9, n. 53: « Bannes, inquit, et plerique ejus discipuli in publicis disputationibus privatisque

sermonibus et scriptis cœperunt notare illam sententiam (Molinæ) Pelagianam. Contra nostri, ut notam Pelagianismi suæ sententiæ evitarent, objiciebant oppositæ (Thomisticæ) notam Calvinismi. » Non ergo quod crederent sententiam Thomisticam esse Calvinianam, sed, ut notam Pelagianismi declinarent, Calvinismum Thomistis objiciebant.

Post quadraginta circiter annos, Franciscus Annatus, ejusdem Societatis, eandem calumniam instauravit; sed postea, pœnitentia ductus, aut quod forte aliud exigeret ratio temporum, palinodiam cecinit, et in pluribus operibus variis argumentis ostendit, quod ipsi facile erat, Thomistas longe a Calvinismo et Jansenismo distare. Idem præfiterunt ejus sodales Stephanus Dechamps, lib. II *de hæresi Jansen.*, disp. 6, cap. 9; Joannes Martinonus, in suo *Anti-Jansenio*; novissime Pater Josephus Sanfelicius, in opere dicato summo Pontifici Benedicto XIII, cui titulus: *Jansenii doctrina ex Thomisticæ scholæ principiis damnata*, et plures alii. Qua ergo fronte Livinus de Meyer hanc ineptissimam calumniam refricare ausus est, contradicentibus sociis, imo prohibentibus summis Pontificibus?

Novit quippe universus orbis litterarius, quanto studio summi Pontifices doctrinam de gratia per se efficaci coluerint, et ab omni nota tutam esse voluerint. Ut silcam de antiquis Pontificibus Innoc. I, Zosimo, Cœlestino, Gelasio, Hormisda, qui doctrinam Augustini, quæ est ipsissima doctrina gratiæ per se efficaci, quidquid reclament adversarii, contra obtrectantes defenderunt et ut doctrinam Ecclesiæ habuerunt. Item de Clemente VIII et Paulo V, de quibus jam diximus. Omnibus notum est, summos Pontifices qui in causa Jansenii egerunt, summam semper adhibuisse cautelam, ut in tuto esset sententia gratiæ per se efficaci et prædestinationis gratuite ad gloriam.

Id inter alios præstitit Clemens XI, in litteris *Pastoralis officii*, datis 7 septembris 1718. Deinde Benedictus XIII, in brevi *Demissas preces*, dato 6 septembris 1723, postquam declaravit Thomistas « laudabiliter hactenus » docuisse sententias de gratia per se efficaci et prædestinatione gra-

tuita ad gloriam, eosque « commendabili studio gloriari eas a SS. Augustino et Thoma hausisse, et verbo Dei, summorum Pontificum et conciliorum decretis et Patrum dictis consonas esse, » prohibet sub pœnis canonicis, ne quis dicat hanc doctrinam ullo Ecclesiæ decreto esse proscripam, aut « similes calumnias struere » audeat. Et in bulla *Pretiosus*, data 7 kal. junii 1727, § 41: « Sub divini, inquit, interminatione judicii, iterumque sub canonicis pœnis, omnibus et singulis Christi fidelibus mandamus, ne doctrinam memorati S. Doctoris ejusque insignem in Ecclesia scholam, præsertim ubi in eadem schola de divina gratia per se et ab intrinseco efficaci, ac de gratuita prædestinatione ad gloriam sine ulla meritorum prævisione agitur, ullatenus dicto vel scripto contumeliose impetant, ac velut consentientem cum damnatis ab Apostolica Sede, et signanter a constitutione LXIV dicti fel. record. Clementis XI incipiente *Unigenitus*, Jansenii, Quesnelli et aliorum erroribus traducant. »

Clemens XII, constit. *Verbo Dei scripto*, data 4 kal. septembris 1733, approbat omnia elogia et privilegia data a Benedicto XIII scholæ Thomisticæ, et recensitis duodecim summis Pontificibus qui doctrinam S. Thomæ laudaverunt et probarunt, cupiens ipse quoque tanti viri doctrinam « in conciliis etiam œcumenicis celebratam debitæ præconiis, rei publicæ causa, ornare, » concedit Ordini Prædicatorum privilegium conferendi doctoratus lauream iis qui « ejusdem sancti viri doctrinam in gymnasiis Ordinis eorundem FF. Prædicatorum (N. B.) tradi solitam, triennio audiverint in quibuscumque gymnasiis, scholis, studiis et collegiis ejusdem Ordinis. »

Cum autem Scholæ nostræ æmuli tot elogia et prærogativas non satis æquo animo ferrent, ea de re conquesti sunt apud eundem Clementem XII. Is, ut eorum querelas compesceret, aliud beve edidit 2 octob. 1733, quod incipit *Apostolicæ providentiæ*, in quo quæ dixerat in laudem et defensionem doctrinæ Thomisticæ confirmat et corroborat, et quod quibusdam videbatur deesse suæ constitutioni *Verbo Dei* superaddit, exprimendo scilicet

agi de doctrina gratiæ efficacis; juxta sententiam SS. Augustini et Thomæ, et Thomistarum; et ad quaecumque querulorum solatium declarat, « per laudes scholæ Thomisticæ delatas, nihil esse detractum cæteris catholicis scholis, » sed servandum mandatum Pauli V, « donec de iisdem controversiis hæc sancta Sedes aliquid definiendum ac pronuntiandum censuerit. »

Cæco cæciorem esse oportet, qui non videt, juxta SS. Pontifices, eandem prorsus esse S. Thomæ et Thomistarum doctrinam circa efficaciam divinæ gratiæ et prædestinationem gratuitam, subindeque nullum amplius superesse locum distinguendi, ut solebant adversarii, inter doctrinam D. Thomæ et Thomistarum, atque eos esse apertos et pertinaces calumniatores, qui effutiunt eam esse damnatam decretis Pontificum et conciliorum; de quo lege *Thomismus triumphans*¹, II p., a. 2, et ejus *Apolog.*, § 24. Ex his jam vides quo loco habendus sit Livinus de Meyer et ii qui illi concinunt; sed in aperto erit calumnia, si exponamus succincte

*In quo sit situs error Lutheri et Calvini
circa præsentem materiam.*

Uterque hæresiarcha contendit, peccato Adæ extinctum fuisse in homine liberum arbitrium. Sic Lutherus, art. 36, inter damnatos a Leone X: « Liberum arbitrium, post peccatum, res est de solo titulo, et dum facit quod in se est, peccat mortaliter. Imo simpliciter dicere debui: Est figmentum in rebus, seu titulus sine re, quia nulli est in manu sua quippiam cogitare mali aut boni, sed omnia, ut Wiclefi articulus Constantiæ damnatus recte docet, de necessitate absoluta eveniunt... Non est dubium, Satana magistro in Ecclesiam venisse hoc nomen, liberum arbitrium. » Et quamvis hunc errorem visus sit aliquando temperasse, semper tamen sustinuit, liberum arbitrium nihil agere, sed mere passive se habere, ut inanime quoddam.

1. Authore P. Hyacintho Serry, ex Ord. Prædicat.

Calvinus, lib. II *Inst.*, cap. 1, cui præfigit hunc titulum: « Hominem arbitrii libertate nunc esse spoliatum et miseræ servituti addictum, » dicit: « Libero arbitrio pollebat homo in prima conditione creationis, quod lapsu suo amisit. » Addit, hoc ignorasse philosophos, et plane « desipere qui eos sequuntur, et liberum in homine arbitrium adhuc quærent. » Hoc primo principio posito, Calvinus non agnoscit in homine aliam libertatem quam a coactione, seu spontaneitatem. *Inst.*, lib. II, cap. 2, § 7: « Liberi ergo arbitrii, inquit, hoc modo dicitur homo, non quia liberam habeat boni æque ac mali electionem, sed quia male voluntate agit non coacte. » Lib. II *Contra Pighium*: « Si coactioni opponatur libertas, liberum esse arbitrium, et fateor, et constanter assevero, et pro hæretico habeo quisquis secus sentiat; si hoc, inquam, sensu liberum vocatur, qui non cogitur aut violenter trahitur externo motu, sed sponte agit sua, nihil moror. » Hinc docet, hominis voluntatem nihil cooperari divinæ motioni assentiendo: non quod passive se habeat instar lapidis jacti, ut vult Lutherus, sed quia non est relictum ejus electioni assentiri vel dissentire, sed necessario ipsam sequatur, « sicut, inquit, jumentum sequitur, » non libere, sed « spontanee sessoris ductum; » quod ideo non dicitur sessori cooperari. Cap. 3 cit. lib. II *Inst.*

Ex his plusquam evidens est, majorem non intercedere affinitatem inter doctrinam Thomisticam et Calvinianam, quam inter contradictoria. Etenim Calvinus negat in homine lapsa liberum arbitrium, hoc est libertatem indifferentiæ qua possit se flectere in utramque partem, et vult solum in eo remanere libertatem a coactione tantum, seu meram spontaneitatem. Thomistæ dicunt, in homine lapsa remanere liberum arbitrium, seu libertatem indifferentiæ, qua se flectere possit in utramque partem, et esse liberum, non solum a coactione, sed etiam a necessitate; agnoscunt tamen eum Ecclesia, liberum arbitrium per peccatum originale fuisse attenuatum. Calvinus negat, hominem cooperari motioni divinæ: Thomistæ affirmant. Calvinus negat, voluntatem posse dissentire gratiæ: Tho-

mistæ affirmant. Et hæc tria Calvini asserta concilium damnavit.

*Solvuntur objectiones
ex læsione sanctitatis divinæ.*

Quæ huc usque diximus, spectant specialiter voluntatem divinam et ejus motionem in ordine ad bonum in opere salutis. Sed quia, in principiis D. Thomæ et Thomistarum, decreta et præmotiones Dei, ut sic, extenduntur ad omne ens, etiam ad actum peccati, arguunt adversarii id repugnare sanctitati Dei, ipsumque efficere authorem peccati; quod est error Calvini damnatus in concilio Trid., sess. vi, can. 6. Itaque

Objicies 1°: Ille merito censetur author et causa peccati, qui concursu prævio per se efficaci movet et determinat ad actum peccati. Atqui Deus, juxta Thomistas, concursu prævio per se efficaci et infallibili movet et determinat ad actum peccati. Ergo.

Resp. 1° hanc difficultatem non esse nobis propriam, sed esse etiam solvendam ab adversariis, qui tenent Deum concurrere concursu simultaneo ad actum peccati. Vel enim concursus ille simultaneus ad entitatem peccati præscindit a malitia, vel non. Si præscindat, pari jure id dicimus de concursu prævio, imo potiori jure, cum concursu prævio mediate tantum attingat actum peccati, mediante scilicet voluntate; concursus autem simultaneus, utpote identificatus cum actione creaturæ, illum immediate attingat. Si non præscindat, ergo Deus erit cooperator malitiæ seu peccati formaliter, quod non videtur multo minus impium et blasphemum, quam ipsum dicere authorem malitiæ.

Resp. 2°. Dist. maj. Ille merito censetur, etc., si non præscindat a malitia, *conc.*; si præscindat a malitia, *nego*: ad ejus sensum distincta min., *nego* conseq. Deus itaque, quantumvis physice præmoveat ad actum peccati, non tamen attingit malitiam, sed ab ea præscindit, quia præmovet ad actum peccati motione generali in ordine

physico, ut primum principium efficiens; ideoque attingit solum in eo quod est effectus et entitatis physiciæ. Malitia autem non est aliquod ens, nec pertinet ad ordinem physicum, sed est defectus, privatio, imo merum nihil; consequenter non oritur a principio efficiente physice, sed a deficiente moraliter, quod est creata voluntas, quatenus est ex nihilo. Id variis exemplis illustratur. Sic anima movens et præmovens tibiam curvam est causa totius motus, non tamen est causa defectus claudicationis, qui in solum defectum, seu curvatem tibiæ, refunditur.

Et hæc est constans et perpetua doctrina S. Thomæ, q. 3 *de Malo*, a. 2; in II *Sent.*, dist. 37, q. 2, a. 2; 1^a 2^a, q. 79, a. 2, et alibi. Hinc Aug., lib. XII *de Civit.*, cap. 7: « Nemo, inquit, quærat efficientem causam malæ voluntatis; non enim est efficiens, sed deficiens, quia nec illa effectio est, sed defectio. » Hæc non viderat Livinus de Meyer, dum dixit, quod istud, « *causa efficiens et deficiens* sit focus tyronibus. »

Ex his igitur habemus, quod modo dicebam, Deum, ut primum et universale principium totius entis et boni, movere voluntatem creatam ad actum qui est ens et bonum; sed, quia voluntas ex se ipsa est in dispositione indebita, et deviat ab ordine primi moventis, detorquet ejus motionem, unde sequitur actio inordinata. Sicque Deus, ut principium efficiens in ordine physico, est prior in bonis, et voluntas creata, ut principium deficiens in ordine morali, est prior in malis: ita ut non male quidam ex nostris observaverint, quod, licet decretum quo Deus ab æterno statuit ad actus peccaminosos tam angelorum quam hominum concurrere, et motio qua in tempore eos ad id movet, aliquo vero sensu vocentur *prædefinitio* et *prædeterminatio*, quia prædefinit entitatem actus et ad eam præmovet; attamen alio sensu possint vocari *postdefinitio* et *postdeterminatio*, quia Deus ab æterno non prædefinit entitatem actus cui conjungitur malitia, nec ad eam in tempore præmovet, nisi quia voluntas creata prius deviat ab ordine primi agentis, et est in dispositione indebita ad recipiendum divinam motionem ex qua

sequitur actio inordinata, quæ alioquin fuisset bona et ordinata.

Inst. 1°. Sunt quidam actus essentialiter et secundum speciem mali, ut odium Dei, blasphemia. Atqui quod est causa alicujus, est causa ejus quod convenit illi secundum rationem suæ speciei: sicut si aliquis sit causa *Socratis*, sequitur quod sit causa hominis. Ergo.

Resp. 1° hanc instantiam pariter militare contra concursum simultaneum ad actum peccati.

Resp. 2° S. Thomam hoc argumentum sibi objicere q. 3 *de Malo*, a. 2, cui sic respondet: « Ad secundum dicendum, quod deformitas peccati non consequitur speciem actus secundum quod est in genere naturæ: sic autem a Deo causatur; sed consequitur speciem actus secundum quod est moralis, et causatur a libero arbitrio. » Idem docet 1° 2°, q. 79, a. 2, ad 3. Unde, quamvis hæc prædicatio: « Blasphemia est peccatum, » sit essentialis, hæc tamen: « Hic actus (demonstrato actu blasphemæ), est peccatum, » non est essentialis, sed accidentalis, quia actui humano, secundum quod est actus, accidit quod sit peccatum: sicut, licet cæcitas sit essentialiter privatio, accidit tamen oculo quod sit cæcus.

Objicies 2°: Si Deus moveret moraliter ad actum peccati, foret causa peccati. Ergo, a fortiori, si præmoveat physice. Patet consequens; quia præmotio physica fortius movet, quam moralis.

Resp. 1° retorquendo argumentum. Deus fortius concurrat ad actum peccati per concursum simultaneum, quam per motiones morales. Atqui, si concurreret per motiones morales, foret causa peccati. Ergo, a fortiori, concurrente per concursum simultaneum.

Resp. 2°. *Nego* consequens. Ad prob., *dist.* Præmotio physica fortius intensive movet, quam motio moralis, *conc.*; fortius extensive, *nego*; quia motio physica movet tantum ad rationem entis et præscindit a malitia morali; non sic motio moralis. Hujus disparitatis est multiplex ratio. 1° Motio physica fundatur in activitate physica agentis. Ergo attingit tantum in effectu actualitatem physicam.

2° Est motio causæ universalissimæ. Ergo attingit dumtaxat in effectu rationem universalissimam et nobilissimam, quæ est ratio entis. 3° Est motio principii efficientis et non deficientis. Ergo attingit effectum, et non defectum. 4° Est motio primi principii. Ergo nihil attingit quod in ipsum non sit reducibile tanquam in ultimum finem; quia primum principium et ultimus finis conveniunt, malitia autem non est reducibilis in Deum ut in ultimum finem, cum sit aversio ab illo. Cum ergo motio moralis nullo ex his titulis gaudeat, non habet unde, movendo ad actum peccati, præscindat ab ejus malitia.

Objicies 3°: Durum videtur et a divina bonitate atque justitia alienum, quod hominem in æquilibrio positum ad bonam vel malam actionem, ab æterno definiat et in tempore præmoveat ad malam potius quam ad bonam; sicque peccantem puniat in æternum. Ergo.

Resp. 1° retorquendo argumentum in congruistas. Durum videtur et a bonitate divina alienum, quod hominem, sive lapsum, sive integrum, constituat in iis circumstantiis in quibus prævidet ipsum certo peccaturum, et non in iis, ut ipsi liberum est, in quibus certo prævidet bene acturum; sicque peccantem puniat in æternum.

Neque dicant, hominem in circumstantiis incongruis constitutum se libere determinare ad malam actionem; hoc enim et nos dicimus de homine sub Dei præmotione, quia non est tantum ad substantiam, sed etiam ad modum actus. Sed id jam non quæritur. Quæstio et dumtaxat, cur Deus decernat ab æterno me constituere, et in tempore me constituat in iis circumstantiis in quibus certo prævidet me peccaturum, quovis modo peccem, et non in iis in quibus prævidet certo me non peccaturum, cum alterutrum æquo jure posset. Hic hærent aquæ, nec video quo congruistæ in sua sententia confugere possint nisi ad inscrutabilia Dei judicia.

Resp. 2°. *Nego* suppositum antecedentis. Nunquam enim dixerunt nec somniarunt Thomistæ, Deum hominem in æquilibrio positum ad bonam vel malam actionem, movere ad malam potius quam ad bonam; quin, e contra,

constanter dixerunt et dicunt, oriri ex creatura quod potius determinetur ad actionem cui juncta est malitia, quam ad oppositam, nec Deum unquam determinare ad materiale peccati, nisi creatura se prius quodammodo determinaverit ad formale; quia Deus, ut provisor universalis, movet unumquemque secundum ejus exigentiam et dispositionem, consequenter non movet ad actionem malam nisi voluntatem ex se male dispositam et sic moveri exigentem; ita ut indebita voluntatis dispositio objective determinet Deum ad movendum ad actum malum. Confer quæ dixi supra.

Objicies 4°: Juxta communem sententiam Thomistarum, formale peccati consistit in positivo, scilicet in positiva tendentia ad objectum dissonum regulis morum. Ergo, si Deus per influxum prævium sit causa omnis entis, erit causa formalis peccati.

Resp. sententiam constituentem formale peccati in privato, nunc invalescere etiam apud Thomistas. Hi tamen qui primam opinionem tenent, habent etiam quo ab hac difficultate se expediant. Dupliciter enim considerant ipsum positivum formale peccati: 1° materialiter, et est ipsa tendentia positiva, seu entitas physica præcise ut est entitas; 2° formaliter, prout est fundamentum privationis et illi substat. Sub prima ratione dicunt causari a Deo, non sub secunda; quia, qua tale, non potest causari nisi ab eo a quo causatur ipsa privatio. Unde sic *distinguunt* ant. Formale peccati consistit in positivo, ut substat privationi et illam habet conjunctam, *conc.*; consistit in positivo, prout præcise est ens physicum, seclusa privatione, *nego.* Similiter *distinguunt* conseq. Ergo, si Deus sit causa positivæ entitatis ut substat privationi, erit causa malitiæ, *conc.*; secus, *nego.*

Pro coronide hic notari velim, quod jam ante me quidam observarunt, doctrinam gratiæ per se efficaciæ ad actus supernaturales ab hac sententia de prædeterminatione ad materiale peccati non dependere; ita ut, si hæc foret minus vera, staret nihilominus dogma gratiæ per se efficaciæ, utpote aliis et firmioribus principiis nixum. Sunt

namque theologi qui gratiam infallibiliter efficacem, hoc est, a divina voluntate, et non a consensu voluntatis humanæ aut directione scientiæ mediæ, propugnant per delectationem aut motionem moralem, ut Augustiniani et alii. Sunt qui illam defendunt per prædeterminationem physicam, quam tamen non extendunt ad actus naturales, nec ad materiale peccati: ita Steyaert, Neezen, Boudart, et, ut audio, communiter Lovanienses, imo quidam ex Thomistis, ut refert Alvares lib. III *de Auxiliis*, disp. 24, n. 27. Hæ ergo duæ quæstiones: an gratia per se efficax in ordine salutis debeat explicari per prædeterminationem physicam; an hæc prædeterminatio debeat extendi ad actus naturales et ad materiale peccati,—sunt mere philosophicæ et incidentes ad dogma capitale gratiæ per se efficaciæ. Nos equidem utramque defendimus tanquam probabiliorem secundum principia rationis; at gratiam per se efficacem, hoc est, gratiam infallibiliter efficacem ex omnipotentissima Dei voluntate, independentem a consensu creaturæ et scientia mediæ, propugnamus tanquam dogma theologicum, cum principiis fidei connexum et proxime definibile, et ita nobiscum omnes ferme scholæ, excepta Moliniana. Amant tamen et conantur adversarii hanc duplicem quæstionem philosophicam confundere cum dogmate gratiæ efficaciæ, ut inferant per illud, Deum auctorem peccati fieri, sicque ipsum apud plebeios et mulierculas odiosum reddant. Verum semel agnoscant, gratiam ad opus salutis necessariam non esse indifferentem et determinabilem a voluntate humana; sed, e contra, voluntatem per eam infallibiliter determinari, totam vim et efficaciam suam haurire ex omnipotentissima Dei voluntate, et hæc vi atque efficaciæ infallibiliter consequi effectum independentem a scientia mediæ: hoc, inquam, semel admittant, et, si libuerit, rejiciant prædeterminationem physicam, vel absolute, vel saltem ad materiale peccati, dimicabimus ut philosophi, confœderabimur ut theologi, nec unquam ideo litem ipsis movebimus, sicut contigit in Congregationibus de Auxiliis. Hac de re consule *Thomismum triumph.*, I p., a. 4. § 1, et ejus *Apolog.*, § 4.